فصلنامه تحقیقات جدید در علوم انسانی
Human Sciences Research Journal
دوره چهارم، شماره ۲۸، تابستان ۱۳۹۹، صص ۳۷-۳۱ New Period 4, No 28, 2020, P 31-37
شماره شاپا (۷۰۱۸-۲٤۷٦) ISSN (2476-7018)

بررسی تاثیر سبک رهبری رابطه مدار و وظیفه مدار بر اخلاق حرفه‌ای معلمان ابتدایی شهرستان بستان آباد

مهدی مصلح گرمی[۱]. الهه سلطانی[۲]. دکتر علی خالق خواه[۳]
۱. کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران
m.mosleh73@gmail.com
۲. کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران
۳. گروه علوم تربیتی و مدیریت آموزشی دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

چکیده

هدف از تحقیق حاضر بررسی تاثیر سبک رهبری رابطه‌مدار و وظیفه مدار بر اخلاق حرفه‌ای معلمان مقطع ابتدایی شهرستان بستان‌آباد می‌باشد. این تحقیق از لحاظ هدف تحقیق از نوع کاربردی، از لحاظ نوع روش، توصیفی و همبستگی می‌باشد از لحاظ روش گردآوری اطلاعات روش تحقیق مورد نظر میدانی می‌باشد. جامعه آماری تحقیق حاضر را کلیه معلمان مقطع ابتدایی شهرستان بستان آباد تشکیل می‌دهند که تعداد آنها برابر ۳۸۰ نفر می‌باشد. برای تعیین حجم نمونه از جدول مورگان استفاده شده و نمونه برابر ۱۸۱ نفر می‌باشد. روش نمونه‌گیری نیز تصادفی طبقه‌ای (بر حسب جنسیت) می‌باشد. برای اندازه‌گیری متغیرها از پرسشنامه اخلاق حرفه‌ای کادوزیر (۲۰۱۲)، و پرسشنامه سبک رهبری باردتز و متزکاس (۱۹۶۹) استفاده شد. داده‌ها با نرم افزار SPSS تحلیل شد و برای تحلیل فرضیه‌های تحقیق از ضریب رگرسیون استفاده شد. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که سبک رهبری رابطه‌مدار بر اخلاق حرفه‌ای معلمان تاثیر مثبت معنی‌داری دارد و ضریب بتا نشان می‌دهد که سبک رهبری رابطه‌مدار ۰/۷۸ تغییرات اخلاق حرفه‌ای معلمان را پیش‌بینی می‌کند، همچنین سبک رهبری وظیفه‌مدار بر اخلاق حرفه‌ای معلمان تاثیر مثبت معنی‌داری دارد و ضریب بتا نشان می‌دهد که سبک رهبری وظیفه مدار۰/۸۳ تغییرات اخلاق حرفه‌ای معلمان را پیش‌بینی می‌کند، بنابراین می‌توان گفت که سبک رهبری رابطه مدار و وظیفه‌مدار باعث بهبود

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-19]

اخلاق حرفه‌ای معلمان می شود و در راستای بهبود اخلاق حرفه‌ای معلمان باید به رهبری رابطه‌مدار و وظیفه‌مدار توجه شود.

واژه‌های کلیدی: سبک رهبری، رهبری رابطه مدار، رهبری وظیفه مدار، اخلاق حرفه‌ای

مقدمه

اینکه آموزش‌وپرورش یک جامعه را چه افراد و گروهایی اداره می‌کنند از نظر اخلاقی مهم است. سازمان آموزش‌وپرورش را باید افراد صالح و متخصص و مجرب و کسانی که صلاحیت لازم را دارند اداره کنند. تمرکز قدرت اداره سازمان‌های آموزش در دست افرادی که متعلق به یک گروه سیاسی خاص هستند و صلاحیت اخلاقی و علمی و تجربه لازم را ندارند کاری غیراخلاقی و برای جامعه زیانبار است امیرکمالی، ۱۳۹۲) از سوی دیگر امروزه در اخلاق حرفه ای، تلقی «شما حق دارید و من تکلیف». مبنای هر گونه اخلاق در کسب‌وکار است. این مبنا از رفتار ارتباطی فرد، به صورت اصلی برای ارتباط سازمان با محیط قرار می‌گیرد و سازمان با دغدغه رعایت حقوق دیگران، از تکالیف خود می پرسد، ویژگی‌های اخلاق حرفه‌ای در مفهوم امروزی آن عبارتند از: دارای هویت علم و دانش بودن، داشتن نقشی کاربردی، ارائه صبغه‌ای حرفه‌ای، بومی و وابسته بودن به فرهنگ، وابستگی به یک نظام اخلاقی، ارائه دانشی انسانی دارای زبان روشن انگیزشی، ارائه روی آوردی میان رشته‌ای (شاه علی، ۱۳۹۴). یکی از متغیرهای تاثیرگذار بر اخلاق حرفه ای معلمان، سبک رهبری است. سبک رهبری برای درک کار کرد سازمان، ضروری است و می تواند بر همه فرایندهای سازمان اثرگذار باشد (أمیر خانی و همکاران، ۱۳۹۲)، انجام موفق هر کار مستلزم مدیریت صحیح و کارآمد است و از نقش تاثیرگذار مدیریت در موفقیت یا عدم موفقیت گروه‌ها و سازمان‌ها نمی‌توان به سادگی گذشت. وقتی کسی به عنوان مدیر با رهبر مسئولیت گروهی را بر عهده می‌گیرد. این فرد باید علاوه بر دارا بودن خصوصیات و مهارت‌های لازم، سبک رهبری مناسب با شرایط آن گروه را نیز سرلوحه کار خود قرار دهد (آبتین و همکاران، ۱۳۹۵).

در حقیقت رهبری یکی از مهمترین نقشهای یک مدیر است، رهبری علم و هنر علاقه‌مند کردن دیگران به تحقق یک هدف و آرمان بوده و لازم است که در رابطه با هدف خویش بتواند برنامه‌ریزی کند، نیازها را تخمین زند، نظام بوجود آورد و برنامه‌ها را به اجرا گذارد. رهبران خوب با روشهای متنوع به کارکنان انگیزه می‌دهند و از طریق توجه به نیازهای افراد احساس توانایی در فرد جهت انطباق با شرایط جدید بوجود می‌آورند (شمسایی و همکاران، ۱۳۹۴). بدون شک سبک رهبری مدیران در هدایت صحیح معلمان و بهبود بهره‌وری آنان موثر است، اما در تاثیر سبک رهبری بر عملکرد و بهره‌وری معلمان نباید از نقش متغیرهایی میانجی همچون ویژگی‌های شخصیتی معلمان غافل شد. استفاده از بهترین سبک رهبری با مدیریت بر اساس ویژگی‌های شخصیتی منجر به بهبود علمکرد معلمان خواهد شد (ادیب منش و همکاران،

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-19]

۱۳۹۲) برای تحقق اهداف آموزشی، مدیران مدارس با توجه به شرایط مکانی و زمانی سبک با شیوه‌هایی را به کار می‌گیرند تا بتوانند بر رفتار معلمان اثرگذار باشند (ادیب منش و همکاران، ۱۳۹۲) تحقیقات متعددی در زمینه رابطه سبک رهبری و اخلاق حرفه‌ای (کرمی و همکاران، ۱۳۹۶ ساکی و همکاران، ۱۳۹۳) انجام شده است، بنابراین با توجه به اهمیت فراوان مطالعه اخلاق حرفه‌ای معلمان و لزوم توجه به این مساله محقق در پی پاسخگویی به این سوال است که سبک رهبری رابطه‌مدار و وظیفه مدار چه تاثیری بر اخلاق حرفه‌ای معلمان مقطع ابتدایی شهرستان بستان آباد دارد؟

روش تحقیق

این تحقیق از لحاظ هدف تحقیق از نوع کاربردی، از لحاظ نوع روش، توصیفی و همبستگی می‌باشد از لحاظ روش گردآوری اطلاعات روش تحقیق مورد نظر میدانی می‌باشد.

جامعه آماری تحقیق حاضر را کلیه معلمان مقطع ابتدایی شهرستان بستان‌آباد تشکیل می‌دهند که تعداد آنها برابر ۳۸۰ نفر می‌باشد برای تعیین حجم نمونه از جدول مورگان استفاده شده و نمونه برابر ۱۸۱ نفر می‌باشد، روش نمونه‌گیری نیز تصادفی طبقه‌ای (بر حسب جنسیت) می‌باشد.

جنسیت	جامعه آماری	نمونه آماری
مرد	۲۰۰	۹۵
زن	۱۸۰	۸۶
کل	۳۸۰	۱۸۱

جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز تحقیق، به صورت میدانی و با مراجعه به معلمان انجام گرفت. برای اندازه‌گیری متغیرها از پرسشنامه اخلاق حرفه‌ای کادوزیر (۲۰۱۲) و پرسشنامه سبک رهبری باردنز و متزکاس (۱۹۶۹) استفاده شد پرسشنامه اخلاق حرفه‌ای کادوزیر (۲۰۱۲) دارای ۱۶ سوال است که ۸ بعد مسئولیت‌پذیری، برتری‌جویی و رقابت‌طلبی، صادق بودن و احترام به دیگران، رعایت و احترام نسبت به ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی، عدالت و انصاف، همدردی با دیگران و وفاداری را در قالب طیف لیکرت (خیلی کم ۱ تا خیلی زیاد ۵) اندازه گیری می کند. روایی و پایایی پرسشنامه توسما سرمد (۱۳۸۹) بررسی و تایید شده است. ضریب آلفای کرونباخ برای پرسشنامه اخلاق حرفه‌ای برابر ۰/۸۱ برآورد شده است. پرسشنامه سبک رهبری باردنز و متزکاس (۱۹۶۹) دارای ۳۵ سوال است که ۲ بعد رابطه مداری و وظیفه مداری را در قالب طیف لیکرت (هرگز=۱ تا همیشه =۵) اندازه‌گیری می‌کند، در مطالعه رضایی و ساعتچی (۱۳۹۴) میزان پایایی این پرسشنامه با استفاده از روش بازآزمایی مورد آزمون قرار گرفت و مقدار۰/۸۱

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-19]

برای آن گزارش گردید. در مطالعه شاه‌حسینی به نقل از مصدقی راد ضریب القای این پرسشنامه را ۰/۹۳ گزارش نموده است، همچنین روایی این پرسشنامه نیز مورد تایید. محققان متعددی قرار گرفته است برای تعیین روایی پرسشنامه‌ها از اعتبار محتوایی (سوریه) استفاده شد. به این ترتیب که پرسشنامه‌ها در اختیار اساتید قرار گرفته و اعتبار آنها از نظر محتوای سوالات سنجش شد، ضریب پایایی پرسشنامه‌ها نیز توسط ضریب آلفای کرونباخ آزمون شد. ضریب آلفای کرونباخ برای پرسشنامه اخلاق حرفه‌ای ۰/۹۱ و سبک رهبری۰/۸۹ بدست آمد. داده‌ها با نرم‌افزار SPSS تحلیل شد و برای تحلیل فرضیه‌های تحقیق از ضریب رگرسیون استفاده شد.

یافته‌ها

طبق نتایج به دست آمده از تحقیق۵۲/۵ درصد پاسخگویان مرد هستند و ۴۷/۵ درصد نیز زن هستند. ۱۲/۲ درصد پاسخگویان با کمترین فراوانی زیر ۳۰ سال سن دارند و ۳۴/۸ درصد با بیشترین فراوانی ۴۱ تا ۵۰ سال سن دارند. ۱۴/۴ درصد پاسخگویان با کمترین فراوانی تحصیلات فوق دیپلم دارند و ۵۵/۸ درصد نیز با بیشترین فراوانی لیسانس هستند. ۱۱/۶ درصد پاسخگویان با کمترین فراوانی زیر ۵ سال سابقه خدمت دارند و ۲۸/۲ درصد نیز با بیشترین فراوانی ۱۱تا ۱۵ سال سابقه خدمت دارند.

جدول (۱): نتایج آزمون کولمگروف-اسمیرنوف جهت تعیین نرمال بودن توزیع متغیرهای تحقیق

آماره	اخلاق حرفه‌ای	سبک رهبری
مقدار Z کولموگروف - اسمیرنوف	۱/۰۲	۱/۱۷
سطح معنی داری	۰/۲۱	۰/۱۷

طبق نتایج جدول (۱) با توجه به اینکه سطح معنی‌داری خطای آزمون برای سطح اطمینان ۰/۹۵ بیش از ۰/۰۵ است، بنابراین می‌توان گفت فرض صفر تایید شده و این نشان می‌دهد که توزیع متغیرهای تحقیق نرمال است و جهت تحلیل فرضیات می توان از آزمون‌های پارامتریک استفاده کرد.

جدول (۲): خلاصه مدل رگرسیون تاثیر سبک رهبری رابطه‌مدار بر اخلاق حرفه‌ای معلمان

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده
۰/۷۸	۰/۶۰	۰/۵۹

طبق نتایج جدول (۲) ضریب همبستگی بین سبک رهبری رابطه‌مدار با اخلاق حرفه‌ای معلمان برابر ۰/۷۸ و ضریب تعیین برابر۰/۶۰ است.

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-19]

جدول (۳): خلاصه مدل رگرسیون تاثیر سبک رهبری وظیفه‌مدار بر اخلاق حرفه‌ای معلمان

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده
۰/۸۳	۰/۶۸	۰/۶۷

طبق نتایج جدول (۳) ضریب همبستگی بین سبک رهبری وظیفه‌مدار با اخلاق حرفه‌ای معلمان برابر ۰/۸۳ و ضریب تعیین برابر ۰/۶۸ است.

نتیجه‌گیری

طبق نتایج تحقیق سبک رهبری رابطه‌مدار بر اخلاق حرفه‌ای معلمان تاثیر مثبت معنی‌داری دارد. ضریب بتا نشان می‌دهد که سبک رهبری رابطه مدار۰/۷۸ تغییرات اخلاق حرفه‌ای معلمان را پیش‌بینی می‌کند. همچنین سبک رهبری وظیفه مدار بر اخلاق حرفه ای معلمان را پیش‌بینی می‌کند. همچنین ضریب بتا نشان می دهد که سبک رهبری وظیفه مدار ۰/۸۳ تغییرات اخلاق حرفه‌ای معلمان را پیش‌بینی می‌کند.

فرایند آموزش در حال تغییر است، همانگونه که جوامع فرن حاضر تغییر را با تمام وجودشان حس می‌کنند؛ معلم در دل این تغییرات قرار گرفته است. گاهی اوقات معلمان بایستی در حین تدریس تصمیمات پیچیده‌ای را اتخاذ کنند و در این مسیر اگر دانش کافی نداشته باشد چه با دانش‌آموزان را در فرایند یادگیری به خطر بیندازند. آگاهی معلم از شیوه‌های تدریس و نحوه یادگیری دانش‌آموزان، تفاوت‌ها در پادگیری، تأثیرات زبان و فرهنگ، خصوصیات فردی و آگاهی از غلات دانش‌آموزان، مسیر رشد معلم را فراهم می‌سازند و آگاهی نسبت به مسائل فوق امکان‌پذیر نیست مگر آنکه در جهت شناخت مفاهیم رشد اخلاق حرفه‌ای معلمان گام برداریم و عوامل موثر بر آن را شناسایی کنیم اینکه آموزش‌وپرورش یک جامعه را چه افراد و گروهایی اداره می‌کنند از نظر اخلاقی مهم است. سازمان آموزش‌وپرورش را باید افراد صالح و متخصص و مجرب و کسانی که صلاحیت لازم را دارند اداره کنند. تمرکز فنرت اداره سازمان‌های آموزش در دست افرادی که متعلق به یک گروه سیاسی خاص هستند و صلاحیت اخلاقی و علمی و تجربه لازم را ندارند کاری غیراخلاقی و برای جامعه زیان بار است.

در واقع اهمیت و نقش مدیر از انجا مشخص میگردد که سازمان‌ها همانند سازمان‌های خدمات بهداشتی و درمانی زمانی میتوانند بر مشکلات و موانع فائق آیند و نیازهای خود را برآورده سازنده که نیروی انسانی آنها با هم هماهنگ و در جهت تامین اهداف کلی سیستم گام بردارند و قدر مسلم است که چنین هماهنگی و همکاری زمانی حاصل می‌اید که مهمترین وظیفه و عنصر مدیریت یعنی رهبری بهبود و توسعه یابد.

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-19]

نتایج تحقیق با یافته‌های تحقیق سرابیان و حشمتی (۱۳۹۱) همسو است. نتایج تحقیق آنها نشان می‌دهد که هر دو سبک رهبری رابطه‌مدار و وظیفه‌مدار باعث افزایش اخلاق حرفه‌ای و ابعاد آن در بین معلمان می‌شود و بیشترین تاثیر مربوط به تاثیر سبک رهبری وظیفه‌مدار بر صادقی بودن می‌باشد. نتایج تحقیق حاضر نیز این مساله را تایید می‌کند و نشان از تاثیر سبک رهبری بر اخلاق حرفه‌ای دارد نتایج تحفیل با پایه‌های تحقیق سورانتو (۲۰۱۷) مشابه است. نتایج تحقیق آنها نشان می‌دهد که با وجود تاثیر رهبری رابطه‌مدار بر اخلاق حرفه‌ای (۶۷ام به B). رهبری وظیفه مدلر بر اخلاقی حرفه‌ای کارکنان تاثیر معنی داری ندارد با توجه به موارد بالا به مدیران پیشنهاد می‌شود تا به صورت فی‌البداهه تصمیم‌گیری نکنند و برای بهبود اخلاق حرفه ای، علاوه پر احساسات و عکس‌العمل‌های درونی خود، به نتیجه نهایی تصمیم‌گیری فکر کنند و بدون پیش زمینه قبلی تصمیم‌گیری نکنند برای بهود اخلاق حرفه‌ای به مدیران پیشنهاد می‌شود تا با برگزاری جلست هم‌اندیشی با معلمان، نظرات سازنده آنها را در نظر بگیرند و در نهایت به عنوان سخنگوی گروه عمل نمایند تا زمینه‌های بروز اخلاق حرفه‌ای در مدارس افزایش یابد. همچنین مدیران می‌توانند کارکنان و معلمان را تشویق نمایند تا ایده‌های جدید خود در حوزه مدیریت آموزشی را ارائه نمایند.

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-19]

فهرست منابع و مآخذ

۱) ادیب منش، مرزبان، محمدی، زیدان؛ نوری، ابوالقاسم: ألبوگردی، سجاد و طاهری، مهدی (۱۳۹۲). رابطه پنج عامل بزرگ شخصیت و سبک رهبری با بهره‌وری خدمات آموزشی مدیران مدارس، نشریه مطالعات روان شناختی، دوره ۱، شماره ۲، ص ۱۰۱-۸۳

۲) امیر خانی، طبیه؛ دهقان، فریبا؛ عبدالملکی، مریم (۱۳۹۴). سبک رهبری و فراموشی سازمانی: مطالعه تاثیر رهبری خدمتگزار بر فراموشی سازمانی هدفمند و ناآگاهانه. چشم‌انداز مدیریت دولتی، شماره ۲۲، ص ۱۵۵-۱۲۹

۳) آبتین، محمد؛ مهدی‌پور، عبدالرحمن و خطیبی، امین (۱۳۹۵). تأثیر سبک رهبری مربیان بر تصمیم‌گیری اخلاقی ورزشکاران مرد باشگاه‌های ووشو شهر اهواز، اولین کنفرانس ملی یافته‌های نوین پژوهشی علوم ورزشی در حوزه سلامت، نشاما اهتمامی کارآفرینی و قهرمانی، اهواز، اداره کل ورزش و جوانان استان خوزستان، دانشگاه شهید چمران اهواز

۴) ربیعی مندجین، محمد؛ جوانمرد، حبیب‌اله؛ منصوری، حامد و بکر، سمیرا (۱۳۹۵)، بررسی تاثیر سبک رهبری و تصمیم‌گیری مدیران بر اخلاق حرفه‌ای، کنفرانس بین‌المللی مهندسی صنایع و مدیریت، تهران، دبیرخانه دائمی کنفرانس

۵) ساکی، رضا؛ عصاره، علیرضا وشعبانی مشکول، روح‌الله (۱۳۹۴). بررسی رابطه اخلال حرفه‌ای مدیران و رهبری تحولی با عملکرد/ شغلی معلمان در مدارس متوسطه شهرستان ملارد، نشریه رهبری و مدیریت آموزشی، دوره ۴، شماره ۱، ص ۵۰-۳۷

۶) شاه‌علی، مهرزاد. (۱۳۹۴) الگوی پیاده‌سازی اخلاق حرفه‌ای در سازمان‌های ایران، مدیریت شهری، شماره ۳۹ تابستان ۹۴

۷) شمسایی، فرشید؛ داودآبادی، زکیه و صادقی، امیر (۱۳۹۴). بررسی ویژگی‌های شخصیتی مدیران با سبک رهبری آنها. فصلنامه مدیریت پرستاری، جلد ۴، شماره ۱، ص ۷۳

۸) کرمی، محمد؛ فلاوندی، حسن و قلعه‌ای، علیرضا (۱۳۶). رابطه بین اخلاق حرفه‌ای، رهبری اخلاقی با مسئولیت‌پذیری اجتماعی در مدارس استان کردستان، نشریه مدیریت مدرسه، دوره ۴، شماره ۱، ص ۱۱۳-۹۳

۹) میرکمالی، سیدمحمد (۱۳۹۴) فلسفه مدیریت تهران: نشر یسطرون

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-19]

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-19]